

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IX. Asseruntur Concilia Euangelica testimoniis Scripturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

in genere docent, nullum esse consilium Evangelicum. Quamvis enim Lutherus in assertionem artic. 30. admittit vnum consilium, id est, virginitatem, tamen reuocauit ista sententiam in epithalamio.

In particulari tria dicunt. **PRIMO**, vitam pauperum & cœlibem ducere sub obedientia Prælati, esse meram impietatem & superstitionem, si id fiat ad colendum Deum, id est, si quis putet hæc placere Deo, & esse per se meritoria. **SECUNDO** dicunt, voluntariam paupertatem, & obedientiam exhibitam ei, cui alioqui non debetur, si non assumatur ad colendum Deum, non esse quidem impiam, tamen esse vitiosam, & inanem, & proinde malam. Satis enim esse, ferre paupertatem, quam necessitas adfert, & obedire parentibus & magistratibus. **TERTIO** dicunt, continentiam, si non assumatur cum opinione cultus, sed vt instrumentum ad expediendum obeunda munera Evangelij, esse bonam & laudabilem, & sic laudari ab Apostolo 1. Cor. 7. tamen non esse possibilem nisi illis, qui sciunt, se habere peculiare Dei donum, quod tam raram esse volunt, vt Lutherus in epithalamio dicat, neminem posse continere, nisi diuino miraculo; & vbi est vultus continens, ibi esse plus quàm centum millia, quibus Matrimonium necessarium sit.

QUARTA sententia est Catholicorum omnium, nihil esse verè & propriè consilia Evangelica, sed præcipuè continentiam, Obedientiam, & Paupertatem, quæ nec sunt præcepta, nec indifferentia, sed Deo grata, & ab illo commendata.

CAPVT IX.

Afferuntur consilia Evangelica testimoniis Scripturæ.

QUARTE sententia, vt ad **TERTIVM** veniamus, præbatur primò, Scripturis: Secundò, exemplis primitiue Ecclesie: Tertiò, testimoniis veterum: Quartò, rationibus.

PRIMVM testimonium est Isai. 56. *Non dicat Eunuchus: Ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui*

cuſpoderint ſabbatha mea, & elegerint qua ego volui, et ſer-
uauerint ſædus meū, dabo eis in domo mea, & in muris meis
locum, & nomen melius à filiis & filiabus; nomen æternum
dabo eis, quod non peribit.

Quòd hîc agatur de continentibus voluntariis, non de
abſciſſis, vel ſic natis, qui neceſſariò continent, docent Hie-
ronymus & Cyrillus in hunc locum, Auguſtinus libro de
ſancta virginitate, cap. 24. & Baſilius in libro de vera virgini-
tate, Ambroſius in exhortatione ad virgines, & Gregorius 3.
parte paſtoralis, cap. 29. & patet ex præmio, quod Eunuchis
promittitur; nec enim vlla ratio eſt, cur abſciſſis vel natis
Eunuchis promittatur maior gloria, quàm ſit filiorum & fi-
liarum Dei. Addit autem ſubtiliter Auguſtinus; Si quis con-
tendat, Iſaiam loqui de veris Eunuchis, adhuc iuuari cauſa-
ſam noſtram; nam ſi Eunuchis, qui continent ſe, quia non
poſſunt aliud facere, promittitur maior gloria, quàm iuſtis
coniugatis: certè maiore ratione promittitur iis, qui ſe con-
tinebunt, etiam ſi poſſent non continere.

Eſt autem hoc loco obſeruandum illud nomen: *Melius à
filiis & filiabus*; poſſe habere alium etiam ſenſum, videlicet,
vt intelligamus promitti aliquid melius, quàm fuiſſent filij
& filix; nam verba Hebræa שם טוב מִבְּנֵי וּמִבְּנוֹת,
id eſt, nomen bonum præ filiis & filiabus; optimè recipiunt
hunc ſenſum; dabo illis qui carent liberis aliquid melius,
quàm ſit habere liberos; & ſic etiã vertunt LXX. interpretes:
τὸ πον ὀνομαζὸν χεῖρω βίωσιν, καὶ ἀγαθὸν δέξων. Et recidit in
idem cum ſuperiore ſententia; nam ſemper anteponuntur
continentes coniugatis, cùm iſti liberos, illi melius aliquid
habaturi ſint.

Quòd autem continentia Eunuchorum hoc loco non
imperetur, ſed conſulatur, docent iidem, auctores, & probat
Hieronymus ex illis verbis: *Qui elegerint qua ego volui*. Illi
enim dicuntur eligere, qui non coguntur præcepto; itaque
ſenſus eſt; *Qui elegerint quæ ego volui*, id eſt, qui tranſcen-
dentes ea, quæ præcepti accommodans me humanæ imbe-
cillitati, ſponte ſua elegerint perfectiora, quæ ego cupio &
vellem. Præterea idem patet ex eo, quòd qui Eunuchi non
ſunt, etſi poſtponuntur Eunuchis, tamen nō excluduntur à
regno

regno cœlorum, immò filij & filia vocantur; ergo non
nuntur omnes esse Eunuchi, ergo non est præceptum.

Quòd autem continentia non solùm sit utilis in hac vita
vt aduersarij dicunt, sed sit verè meritoria gloriæ singulati
quod tanquam blasphemiam horrent, patet ex illis verbis
Nomen æternum dabo eis, quod non peribit. Quod sic exponit
AVGVSTINVS de sancta virginitate, cap. 25. *Quid, inquit,
terguersaris impia cecitas? quid temporalem tantummodo
utilitatem promittis continentibus Sanctis? Nomen æternum
dabo eis. Et si fortè hic ipsum æternum pro diuturno conuenit
accipere, addo, accumulo, inculco, nec unquam deerit, quæ
quaris amplius? quid dicis amplius? æternum hoc nomen, quod
quid illud est, Spadonibus Dei, quod utique gloriam quædam
propriam excellentemq; significat, non erit commune
cum multis, quamuis in eodem regno & in eadem domo con-
stitutis: Nam ideo fortasse & nomen dictum est, quòd eis, pro-
bus datur, distinguat à ceteris.*

Sed occurrit Petrus MARTYR in libro de cœlibatibus
votis monasticis, ac probat, Isaiam loqui de veris Eunuchis
qui erant apud Iudæos; nam quia eo tempore magna felicitas
erat, habere multam prolem: dicit, Deum voluisse con-
solari Eunuchos, atq; illis idcirco pollicitum se habiturum
eos meliore in loco, quàm filios & filias, id est, quàm Israëli-
tas reliquos, qui non custodiunt legem diuinam, si tamen
ipsi eandem legem diligenter seruauerint.

At hæc expositio facilè refelli potest. PRIMÒ, quia con-
traria est antiquis, sanctissimis, ac doctissimis Patribus, Basilio,
Cyrillo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Gregorio,
quibus in re dubia multò tutius credi potest, quàm vni digne
stata, qui mauult Rabinos Iudæorum, quàm sanctos Patres
Ecclesiæ sequi.

SECUNDO, quia absurdè Petrus Martyr per filios Dei,
quibus anteponuntur Eunuchi, intelligit Israëlitas malos,
nam vel dicuntur filij Dei Israëlitæ mali, quatenus Israëli-
tæ, vel quatenus mali, nō quatenus Israëlitæ, quia etiam Eu-
nuchi erant Israëlitæ, & proinde filij, quocirca inepta est
collatio: non etiam dicuntur filij, quatenus mali, quia ho-
mo, quā malus est, non ex Deo, sed ex Diabolo est; quare per
filios coniugati fideles & boni intelliguntur, qui etiam ho-
cum

Tum bonum habent in domo Dei, sed eis anteponuntur virgines, & continentes, qui locum meliorem habent, id est, locum sponsæ.

TERTIO, quia hoc loco Deus pollicetur Eunuchis nomen æternum, id est, celebrem famam, eamque nunquam interituram, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. OSTENDAT igitur Petrus Martyr, qui sint illi Eunuchi, in quibus impletum sit hoc vaticinium; certè non inueniet carne abscissos valde celebratos. At nos proferre possumus exercitum innumerabilem sanctorum & sanctarum Virginum, quorū laudibus pleni sunt libri sanctorum Patrum. Itaque ipsa vaticinij huius tam manifesta impletio in sanctis Virginibus satis esse deberet ad excludendam carnalem & Iudaicam illam sententiam de carnalibus Eunuchis.

SECUNDVM testimonium Sap. 3. *Felix sterilis, & incoquinata, qua nesciuit torum in delicto, habebit fructum in refectione animarum sanctarum, & Spado, qui nõ operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitauit contra Deum nequissima; dabitur enim ei fidei donum electum* (id est, donum quoddam singulare, respondens fidelitati ipsius) *& fors in templo Dei. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & qua non concidit radix sapientia, Quem locum similem esse superiori, docet Hieronymus, vbi supra.*

TERTIVM testimonium Matth. 13. vbi Dominus comparat regnum cœlorum, id est, Ecclesiam, terræ bonæ, cuius vna pars reddebat fructum centesimum, alia sexagesimum, alia tricesimum. Quem locum exponentes Cyprianus de habitu virginum, Hieronymus lib. 1. in Iouinianum, & Augustinus de sancta virginitate, cap. 44. & 45. docent, ea parabola distingui meritum casti coniugij, viduitatis & virginitatis. Ex quo apparet, continentiam virginalem esse maius bonum, & magis meritorium apud Deum, quàm sit castitas conjugalis, ac proinde esse consilium diuinum; quod enim Deus non præcipit, & tamen commendat, & anteponit aliis rebus, sine dubio consulit.

QUARTVM est Matth. 19. cùm Apostoli dixissent: *Non expedit nubere;* Dominus ait: *Non omnes cupiunt verbū hoc, sed quibus datum est; sunt enim Eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt; & sunt Eunuchi, qui facti sunt ab hominibus;*

nibus;

nibus; *Et sunt Eunuchi, qui seipfos castrauerunt propter regnum caelorum. Qui potest capere, capiat.* Hic non datur conceptum de continentia, patet ex superioribus; nam in iudicio eius capitis Dominus approbavit nuptias, dicens: *Quod Dominus coniunxit, homo non separet*; ergo non prohibet hoc nuptias, ergo non praecipit continentiam. Idem patet et in quibus: *Qui potest capere, capiat*; nam, ut eleganter ait Augustinus serm. 61. de tempore, de praecipis iustitiae non potest dici; *Qui potest facere, faciat*; sed omnis arbor, quae non fecerit fructum bonum, excindetur. quod autem confilietur, patet ex eo, quod cum Apostoli dixissent; *Non capit nubere*, Dominus non ait: *Immo verò expedit*, sed ait: *Non omnes capiunt Verbum hoc, qui potest capere, capiat*; sed verum dixistis, nuptias non expedire; nam impediunt potius. Tamen non omnes hoc intelligunt, sed qui potest capere, non omittat. Quod denique continentia non felicitatem conferat corporalem vtilitatem, sed praemium habere in caelo, patet ex illo: *Sunt Eunuchi, qui castrauerunt seipfos propter regnum caelorum.*

At aduersarij, ac imprimis Petrus Martyr in libro de habitu & votis, illud: *Propter regnum caelorum*; exponunt, propter Euangelium expedirius praedicandum. Contra autem est omnium Patrum expositio. CYPRIANVS libro de habitu virginum: *Nec ornari iam, inquit, aut placere alij, quam Domino suo studeant, à quo & mercedem virginis atque expetant, dicente ipso; Sunt enim Spadones, qui se castrauerunt propter regnum Dei, &c.* Vbi regnum Dei exponit Cyprianus virginis mercedem; non ergo significat praedicationem Euangelij, praesertim cum Cyprianus de mulieribus virginibus loquatur, quae non possunt praedicare Euangelium. HILARIUS in hunc locum, illud: *Propter regnum caelorum*; exponit, spe regni caelestis, quod ad Euangelij praedicationem referri non potest.

CHRYSOSTOMVS in hunc locum alloquens Eunuchum spiritualem: *Gratias, inquit, age Deo, qui a magna praemia, rutilantesque coronas habebis, si ita viues, quemadmodum sunt aliquo illi praemio.*

HIERONYMVS lib. I. contra Iovinianum: *Proponit, inquit, Agonothetis praemium, inuitat ad cursum, tenet in manu*

Virg.

Virginitatis brauium, ostendit purissimum fontem, & clamat; Qui sitit, Veniat, & bibat, qui potest capere, capiat. Non dicit, Velitis nolitis, bibendum vobis est, atq; currendum, sed qui voluerit, qui potuerit currere atque potare, ille vincet, ille satiabitur.

Denique, AUGUSTINVS de sancta virginitate, cap. 24. Christo, inquit, laudanti eos, qui se castrauerunt, non propter hoc seculum, sed propter regnum caelorum, Christianus contradicat, affirmans, hoc presenti vita esse vtile, non futura? &c. vide similia apud Bedam & Anselmum in comment. huius loci.

QVINTVM est ibidem, vbi adolescenti dicitur: Si vis perfectus esse, Vade, vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo. Quod hic non datur praecipuum, sed consilium, patet ex ipsa consequentia verborum; nam interroganti: Quid faciam, & saluus fiam? Dominus respondit: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Vbi ostendit, mandatorum obseruationem sufficere ad salutem: ac deinde subiungit: Si vis perfectus esse, id est, si non es contentus vita aeterna, sed aspiras ad excellentem gradum in ipsa vita aeterna: Vade, vende omnia.

Præterea, si hoc esset præceptum, certè esset præceptum caritatis, at non est; nam caritas non requirit, nisi vt diligamus proximum, sicut nos ipsos; ergo non requirit, vt demus omnia nostra proximis, & nobis nihil seruemus, sed satisfacimus ei præcepto, si partim demus, partim retineamus. Quod autem dare omnia mereatur insigne præmium, patet ex illis verbis: Et habebis thesaurum in caelo. Sed occurrunt quinque expositiones refellendæ.

PRIMA est S. Hieronymi & Bedæ in hunc locum, vbi docent, iuuenem istum non voto discentis, sed animo tentantis ad Dominum accessisse. Ex quo posset aliquis colligere, Dominum quoque non seriò respondisse, sed ironicè. Refellit CHRYSOSTOMVS hanc sententiam. PRIMÒ, quia nullus Euangelista hunc adolescentem reprehendit, cum tres hanc historiam scribant, nimirum Matthæus, cap. 19. Marcus cap. 10. Lucas cap. 18. SECUNDO, quia Dominus lenissimè cum eo locutus est, cum alioqui tentatores aliter excipere soleat. TERTIO, quia non abiisset tristis

PPP

audito

audito verbo Domini, nisi reuera seriò perfectionem desiderasset.

Adde, quod Dominus *intuitus eum, dilexit illum*, vult Marcus, Dominus autè non diligit hypocritas; ergo B. Hieronymus memoria lapsus est; existimauit enim, hunc iuuenem eundem esse cum illo Pharisæo tentatore, de quo Marci 14. nam hunc locum Marci allegat, cum tamen Marcus distinguat vnum ab altero, vt patet ex cap. 10. & 14. quare Hieronymus quæst. 1. ad Hedibiam, & libro cõtra Vigilantiam hunc locum expendens, longè aliter exponit. Similiter memoria lapsus est Erasmus, qui in annotatione ad hunc locum scribit, à Chrysofomo hunc adolescentem tanquam tentatorem accusari, cum è contrario potius Chrysofomus defendat, Beda quoque in commentario ad cap. 10. Marci apertè mutat sententiam, ac docet falli eos, qui putat, hunc adolescentem animo tentantis accessisse.

ALTERA expositio est Ioannis CALVINI lib. 4. In Institutionum, cap. 13. §. 13. qui primò demonstrat, Dominum potuisse cõstituere perfectionem in vendendis omnibus, cum Apostolus I. ad Corinth. 13. dicat: *Si distribuero vobis pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest.* Et ad Coloss. 3. dicat, caritatem esse vinculum perfectionis. Deinde explicat ipse locum, ac dicit, adolescentem illum, qui dixerat: *Omnia hæc seruauero à iuuentute mea*, mentitum fuisse, & ideo Christum ei dixisse: *Vade, vende omnia quæ habes*; nõ vt eum ad hoc faciendum hortaretur, sed vt proposito illi mandato, quod implere non posset, disceret, se esse mentitum; quomodo si iactaret se scire omnia diceremus; *explica igitur nobis, quot sunt stellæ in cælo, vel grana arena in lirtore maris; quòd autem ille iuuenis non seruauerit omnia mandata*, probat Calvinus, quia vnum ex mandatis est, diligere Deum ex toto corde: qui autem diligit ex toto corde, paratus est, omnia dimittere propter Deum; nec efficitur tristis, si ei dicatur à Deo, vt dimittat omnia, iste autem iuuenis, audito Christi verbo, tristis effectus est.

Eadem est expositio Petri Martyris in libro de cœlibatu & votis, vbi addit etiam hoc argumentum; Dominus ait: *Si vis esse perfectus, vende omnia, &c.* at perfectio omnibus imperatur,

ratur, Matth. 5. *Estote perfecti*; igitur non consilium, sed præceptum fuit huic adolescenti, vendere omnia.

At errare Petrum Martyrem & Caluinium, probatur **P R I M O** ex capite 10. Marci, ubi legimus: *Dominus autem intuitus eum, dilexit eum.* Dominus autem non diligit mendaces, igitur credibile est, eum vera dixisse. Neque argumentum Caluini concludit; nam qui diligit ex toto corde, non tenetur facere omnia, quæ Deus consulit, sed solum quæ præcipit; hinc autem Dominum non præcipere, sed consulere, iam probatum est: & rursus probari potest, nam Dominus non absolute dixit: *Vende omnia*, sed sub conditione: *Si vis perfectus esse.*

A T, inquit, tenebatur esse perfectus, cum sit præceptum: *Perfecti estote*, Matth. 5. igitur tenebatur etiam vendere omnia; sed contra, nam in primis iam supra ostendimus, perfectionem hoc loco positam, non esse præcepti, cum distinguatur ab obseruatione legis, de qua dictum est: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

Neque obstat illud Matth. 5. *Estote perfecti*; nam varia sunt genera perfectionis, ut diximus supra capite secundo; quædam enim est perfectio necessaria ad salutem, quæ consistit in plena obseruatione mandatorum; quædam est perfectio maior, quæ necessaria est non ad salutem simpliciter, sed ad excellentiorem gradum gloriæ in regno cælorum, & hæc consistit in obseruatione consiliorum; de priorie igitur perfectione loquitur Dominus Matthæi's, de posteriore hoc loco; id quod rursus hoc modo probatur; nam si hæc perfectio esset præcepti, certè tenerentur omnes Christiani vendere omnia sua; nam ad præcepta omnia omnes tenentur.

R E S P O N D E T Martyr, hoc præceptum vendendi omnia datum esse solum huic adolescenti, & proinde, illi fuisse necessarium ad perfectionem; non autem aliis; ille enim est perfectus, qui Deo iubenti obedit.

A T C O N T R A; sicut cum Dominus ait: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*; indicauit, seruare mandata esse medium ad vitam æternam omnibus hominibus. Sic etiam cum ait: *Si vis esse perfectus, vende omnia*; indicauit, vendere omnia esse medium ad perfectionem omnibus hominibus, & non solum illi adolescenti. Præterea, idem probamus

ex testimoniis veterum sanctorum Patrum, qui docent, Dominum hoc loco non imperasse, sed tantum hortatum esse & consuluisse, tanquam perfectionem vendere omnibus dare pauperibus.

AMBROSIVS lib. de viduis, ultra medium: *Ut intelligat* inquit, *distantiam precepti, atque consilij, illum recorderis, ut in Euangelio ante prescribitur, ne homicidium faciat, ne adulterium admittat, ne falsum testimonium dicat, preceptum enim ibi est, ubi est pena peccati; at vero cum se precepta memorasset implese, consilium ei datur, ut vendat omnia, & sequatur Dominum; hac enim non pro precepto dantur, sed pro consilio deferuntur.*

HIERONYMVS lib. contra Vigilantium: *Quod autem asseris eos melius facere, qui utuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus diuidunt, quam qui possessionibus venditis semel omnia largiuntur, non a me, sed a Domino respondebitur; si vis perfectus esse, vende omnia qua habes, & da pauperibus: ad eum loquitur qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, & matulam, & rete dimittit: iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est, quem & nos recipimus, dummodo sit ante prima secundis & tertiis preferenda.*

AVGVSTINVS epist. 89. quaest. 4. *Viderit, inquit, ille iuuenis quem admodum illa legis mandata seruauerit, seruauit tamen magister bonus mandata legis ab ista excellentia perfectione distinxit; ibi enim dixit, si vis venire ad vitam, serua mandata; hic autem, si vis perfectus esse, vende omnia, &c.* CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Ut alius dicitur, inquit, ingentem ei mercedem futuram ostendit, & voluntati eius omnia relinquit.*

Idem probatur ex verbis sequentibus; nam cum Petrus vidisset adolescentem audito hoc consilio abiisse tristem, dixit Domino: *Ecce nos reliquimus omnia, & sequi sumus te; quid ergo erit nobis? quasi diceret, ecce nos fecimus quod iste iuuenis facere noluit, quid ergo nobis dabis? cui interrogationi, si vera est Martyris & Caluini sententia, Dominus respondere debuit, nihil vobis dabo, nam soli illi inueni, & illi non serid loquutus sum, sed solum ea dixi, ut iuuenis ille intelligeret se fuisse mentitum. At non ita respondit, sed*

sed ait, Amen dico vobis, quod vos qui sequuti estis me in regeneratione, &c. Et ne putemus solis Apostolis hæc promitti, audiamus AUGUSTINUM epist. 89. quæst. 4. hunc locum exponentem: *Qui, inquit, illius perfectionis de vendendis rebus suis consilium tam grande, tamq; præclarum non receperunt, & tamen à damnabilibus immunis criminibus esurientem Christum pauperunt, non sedebunt quidem cum Christo sublimiter iudicaturi, sed ad ipsius dexteram stabunt misericorditer iudicandi.*

Ad argumentum Caluini ex Apostolo, respondeo, desertionem omnium rerū posse dupliciter considerari; vno modo secundum se; altero modo vt est actus imperatus dilectionis. PRIMO modo, desertio omnium rerum non est perfectio, sed tamen est instrumentum ad perfectionem, & sic possumus exponere verba Domini: *Si vis perfectus esse, vende omnia*, id est, sume hoc instrumentum & acquires perfectionem; quia tamen hæc desertio rerum, si absq; caritate sit, nō saluat hominem, ideo dicitur non prodesse, ab Apostolo, 1. Corinth. 13. SECUNDO modo desertio ipsa potest dici perfectio siue opus perfectionis, quia includit gradum quēdam eximum caritatis, & de hac etiam potest intelligi verbum Domini, vt sensus sit, si vis esse perfectus, vende omnia; nam hinc apparebit te habere perfectam caritatem.

TERTIA expositio est Pelagianorum, qui illud: *Si vis esse perfectus*, explicabant, si vis vt tibi nihil desit ad consequendam salutem; ille enim est perfectus, cui nihil deest, & hoc probabant ex illis verbis Domini Marci decimo: *Vnum tibi deest*, & ex verbis adolescentis Matthæi 19. *Quid adhuc mihi deest?* quasi diceret, seruauit ista præcepta Decalogi à Mose tradita; num aliquid aliud faciendum est? cui respondit Dominus Marci decimo: *Vnum tibi deest, vade, vende omnia, &c.*

Ad falsam esse hæc expositionem, docet AUGUSTINUS epist. 89. quæst. 4. ex illis verbis 1. Tim. 6. *Diuitibus huius seculi præcipe, non superbè sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo; benefaciant diuites, sint in operibus bonis, facile tribuant, &c.* Puto, inquit Augustinus, quod ista præcipiens, diuites instruebat, non fallebat Apostolus, qui non ait, præcipe diuitibus huius mundi, vt vendant omnia qua

PPP 3 habent,

habent, dent pauperibus, & sequantur Dominum, sed non peribere sapere, &c.

Cum ergo Dominus ait: *Si vis perfectus esse, non loquitur de perfectione necessaria ad salutem, sed de alia quadam maiore, & cum ait: Vnum tibi deest, non vult dicere ad salutem consequendam, sed ad perfectionem istam maiorem; & militariter ille iuuenis dicens: Quid adhuc mihi deest? non intelligit ad salutem simpliciter assequendam; iam enim audiverat responsum: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. intelligit ad salutem facilius, & perfectius assequendam, quid possem adhuc facere utile ad vitam æternam? quod quis admittere velit iuuenem petiuisse, an aliquid sibi deest simpliciter ad salutem, dicere poterit à Domino fuisse responsum, nihil ei deesse ad salutem; non enim Dominus ait: Vnum tibi deest, vende omnia, sed: Si vis perfectus esse, vende omnia tibi deest, ut patet ex verbis Matthæi, & Marci simul iunctis, q. d. nihil tibi deest ad salutem simpliciter assequendam, sed si vis perfectus esse, vnum tibi deest, &c.*

QUARTA expositio est Gulielmi de sancto amore, contra quem scribit B. Thom. opusculum 19, qui dicebat verum ista Domini debere intelligi secundum animi preparationem, & verum præceptum continere, sicut illa Matthæi, *quis te percusserit in unam maxillam, præbe illi & alteram, quod præceptum est, sed intelligitur in animi preparatione, ut Augustinus exponit in epist. ad Marcellinum. Eodem modo videtur intelligere hunc locum Melanchthon in locis communibus, cap. de paupertate.*

At hæc quoque falsa expositio est; nam exempla Domini & Sanctorum sunt optima commentaria Scripturarum, videmus autem Dominum, cum fuit in maxilla percussus, loc. 18. non vertisse alteram, sed dixisse: *Cur me cadis?* Et similiter Apostolum, cum esset in maxilla percussus, Act. 23. non vertisse alteram, sed dixisse: *Percutiet te Deus paries de albat.* Ex quibus exemplis euidenter colligit Augustinus in epist. illud esse præceptum, sed intelligi in præparatione animi; At verò consilium de relinquendis omnibus rebus, Dominus, & Apostoli, & Sancti plurimi non in præparatione animi retinuerunt, sed re ipsa & factis impleuerunt. Luc. 9. de se Dominus ait: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidus, filius autem*

autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Et Matt. 19. Apostoli dicunt: *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te.* Et de S. Antonio scribit Athanasius, quod cum audisset in Ecclesia legi hoc Euangelium: *Si vis perfectus esse, vende omnia*, eum mox a Deo edoctum de vero sensu eorum verborum, omnia vendidisse, & dedisse pauperibus. Ex quo apparet de reali desertione omnium facultatum hunc locum esse intelligendum.

Præterea illud præceptum de maxilla præbenda percussori, nõ potest impleri re ipsa sine damno proximi, & offensione Dei, ideo intelligimus præcipi solùm patientiam, nõ autem ut re ipsa offeramus alteram maxillam. At vendere omnia, & dare pauperibus, sine ullius damno fieri potest, nemini enim facit iniuriam, qui res suas donat pauperibus: idcirco intelligimus hoc consilium re ipsa implendum.

QVINTA expositio falsa, est Osiandri, qui, ut refert Alphonsus Viruesius Philippica 20. admisit hoc esse verè consilium Evangelicum, sed non esse datum nisi iuveni illi, cum quo Christus loquebatur.

AT CONTRA; nam in primis nõ dixit Christus illa verba adolescenti quomodocunque, sed cum conditione, si vellet esse perfectus, ergo consilium illi datum, omnibus fidelibus, qui volunt esse perfecti, datur, iuxta illud Mar. 13. *Quod vobis dico, omnibus dico, sigilate.* Præterea quæ Christus dixit alicui ut Principi, accipiuntur dicta omnibus Principibus, ut: *Pasce oves meas.* Ioan. 21. ergo etiam quæ dixit vni ut priuatæ personæ, intelliguntur dicta omnibus priuatis personis; præterea quòd Christus hæc dixerit omnibus, patet ex intelligentia Apostolorum, qui hæc sibi etiam dicta crediderunt, dicentes: *Ecce nos reliquimus omnia.* Et ex approbatione Domini dicentes: *Amen dico vobis, quòd vos qui sequuti estis, etc.* AD HÆC, ut suprà diximus, simillimæ sententiæ sunt, & ab eodem, atque eidem dictæ: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Et: *Si vis perfectus esse, vende omnia, &c.* At prior dicta est omnibus, cur non etiam posterior? Deniq; S. Antonius, teste B. Athanasio, & S. Franciscus, teste B. Bonaventura, sibi dictum putauerunt: *Si vis perfectus esse, vende omnia.* Quod idem pluribus aliis testibus probare possemus: Non igitur soli illi iuveni datum est consilium hoc.

SEXTVM Testimonium est ibidem de obedientia, ubi Dominus ait: *Et sequere me; nam quod hæc sequela sit cõsiliu, patet, quia dicitur ei soli; Qui vult esse perfectus, cui dictum est: Vende omnia qua habes; Quod autem in illis Sequere me, significetur obedientia, probatur dupliciter.*
PRIMO, quia sequi Christum est imitari Christum; Christus autem factus est obediens usque ad mortem, Philipp. 2.
SECUNDO, quia Matth. 16. explicat ipse Christus quid sit sequi se dicens: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me.* Quod vltimum, est replicatio superiorum, vt sensus sit, qui vult post me venire, tollat crucem suam, & sequatur me, & sic sequatur me; porro abnegare se, nihil est aliud quam valedicere suo iudicio, & suis affectibus, & accommodare se alterius iudicio, & voluntati.

DICET aliquis; Abnegare se est quidem obedire, sed hoc loco agitur de obedientia quæ necessariò debetur Deo, non quæ spontè exhibetur homini; sequitur enim, qui amat vitam suam, perdet eam.

RESPONDEO, hoc loco agi de obedientia, quæ necessariò debetur Deo; tamen hinc deduci etiam cõsiliu religionis & obedientiæ; nam hinc habemus, sequi Christum esse abnegare seipsum, id est, alterius voluntati seipsum subiicere; habemus autem ex aliis locis duplicem esse Christi sequentiam; vnã communem, & necessariam omnibus fidelibus, de qua hinc agitur, id est, Matth. 16. & Luc. 9. & rursum aliam quæ solis iis consultitur, qui volunt esse perfecti, de qua agitur Matth. 19. & Luc. 18. ergo necesse est duplicem esse abnegationem sui, id est, obedientiam, vnã communem & necessariam omnibus, quæ consistit in obediendo in iis rebus tantum, quæ sunt necessariae ad salutem; alteram maiorem, & vniuersaliorem, quæ consistit in obediendo in omnibus rebus, etiam non necessariis, modò peccata non sint; qualis obedientia laudatur in Rechabitis Hierem. 35. qui obediens patri suo in iis, in quibus non reuebantur.

SEPTIMVM Testimonium est I. Cor. 7. vbi multis modis proponitur consiliu continentiae: *Bonum est, inquit Paulus, mulierem non tangere. Item: Bonum est homini sine uxore esse. Item: Solutus es ab uxore, noli quaerere uxorem. Item: Dicite*

Inplac. abnegationem
Sij.

autem innuptis, & viduis, bonum est si sic permanserint, sicut
 & ego. Item: *Volo omnes vos esse sicut meipsum*, id est, conti-
 nentes, sic enim omnes veteres exponunt. Item: *De Virgini-*
bus preceptum Domini non habeo, consilium autem do, tan-
quam misericordiam consequutus à Domino ut sim fidelis. V-
 bi indicat Apostolus consilium hoc non esse humanum, sed
 diuinum; dicit enim se consilium dare, non ut hominem po-
 liticum, sed ut fidelem ministrum Dei. Item: *Qui Matrimonio*
iungit virginem suam, bene facit, & qui non iungit, melius
facit. Denique de vidua: *Cui vult nubat, tantum in Domino,*
beatior autem erit si sic permanserit secundum meum con-
silium, puto autem, quod & ego Spiritum Dei habeam. vbi rur-
 sum vides tribui consilium hoc Spiritui sancto.

Ad hæc loca respondent aduersarij tripliciter. PRIMA
 solutio est Lutheri in Epithalamio, vbi dicit, Apostolū hoc
 loco non consulere, sed dissuadere continentiam; & probat
 ex eo quod Apostolus in hoc capite laudationi continentia
 admiscet necessitatem Matrimonij; nam postquam dixit:
Bonum est homini mulierem non tangere, statim subiungit:
Propter fornicationem autem vnusquisq; suam uxorem ha-
beat; quasi velit dicere, ego quidem vellem hortari ad cōti-
 nentiam, quæ sanè præclarum quiddam est, tamen non finis
 me hoc facere periculum fornicandi. IDEM ferè docet Cal-
 uinus in cōmentario huius loci; ait enim similem esse Pauli
 sententiam: *Bonum est homini mulierem non tangere;* huic
 sententiæ, bonum esset homini non comedere, neq; bibere,
 si fieri posset; sed quia non potest fieri sine miraculo, ideo v-
 nusquisque comedat, & bibat.

AT CONTRA, nam in primis verba Pauli apertissima sunt;
 non enim dicit bonum esset, sed: *Bonum est;* non ait consi-
 lium dare vellem, sed: *Consiliū do, &c.* Deinde Patres omnes
 sic exponunt. Vide Chrysostomum & alios in hunc locum,
 Ambros. lib. de viduis prope finem. Hieronymum li. i. in Io-
 uinianum, & August. lib. de S. virginitate, cap. 13. & sequenti-
 bus. Ex quibus Augustinus, quasi præuidisset, vnum ex suis
 Augustinianis apostatis dicturum, Apostolum hoc loco hor-
 tari ad nuptias, & detertere à cōtinentia, disertè scripsit con-
 trarium; sic enim ait, cap. 16. *Hoc modo, inquit, exhortatur ad*
virginitatem, continentiamq; perpetuam, & aliquantulum à
nuptiis etiam deterret.

PPP 5 PRAE

PRÆTEREA, si ita est difficile continere, ut isti dicunt, exemplo ostendunt, cum nulli apud eos contineant: certus Paulus ineptissimus fuit, qui rem impossibilem tantopere laudavit; & patebit absurditas huius rei, si quis applicet omnia verba Pauli ad exemplum Caluini. Nonne enim ridiculum fuisset Apostolus, si dixisset, bonum est non comedere: non cares cibo, noli quærere cibum? Item, de non comedendo præceptum Domini non habeo, consilium autem do, ut nemo comedat? Item, qui comedit, benè facit; qui non comedit, melius facit? Item, non peccat qui comedit, quod non faciat, beator erit si non comederit? Non igitur de re impossibili loquitur Paulus.

Per illud autem: Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, non monet Apostolus, ut unusquisque inest aliquod periculum fornicandi, uxorem ducat; nam omnes omnino deberent uxorem ducere, nullo excepto. tamen Lutherus ipse excipiat eos, qui habent donum continentiae; nam etiam illis inest periculum fornicandi, cum possint donum illud amittere, & vinci aliquando à tentatione; sed monet, ut qui uxorem duxerunt, illam retineant, & quicumque est fornicaturus, uxorem potius ducat, sicut infra dicit: Qui non se continet, nubat.

ALTERA expositio ex Petri Martyris in hunc locum, ubi opponit his verbis Pauli: Bonum est homini mulierem non tangere, id est, sine uxore esse, illa verba Dei Gen. 2. Non est bonum hominem esse solum, id est, non est bonum hominem sine uxore esse; & quia non debet pugnare Paulus cum Deo, dicit Paulum loqui solum de illis, qui certi sunt se habere continentiae donum; Deum autem, de omnibus illis, qui hoc dono carent. Et quoniam rarissimi, aut nulli sunt, qui credunt sciant se habere hoc donum, inde vult inferre, bonum esse, ut omnes ducant uxores.

AT VTIQ; errat; nam quod Deus non loquatur de iis, qui hoc dono carent, patet; nam ea verba loquutus est Deus ante peccatum Adæ, quo tempore Adam sine vilo dubio carebat mala concupiscentia, & habeat cum ceteris virtutibus etiam donum continentiae, ita ut posset continere, si opus esset.

Quod autem Paulus non loquatur de iis solum, qui habent donum continentiae, sed absolute pronunciet, bonum esse

esse viro mulierem non tangere, patet etiam; nam etsi non omnes habent hoc donum, tamen omnes possunt habere, si à Deo illud petant, & proinde omnibus potest convenire Pauli consilium; nam si ita hoc donum esset à Deo, ut nullo modo esset in nostra potestate continere, & non continere, sicut nō est in nostra potestate prophetare, quod exemplum affert Calvinus in commentario huius capituli, absurdè Paulus diceret: *Consilium autem do. Et: Quod vult, faciat;* non enim vlla est consultatio aut electio de eo quod nō est in nostra potestate. Quis enim, nisi stultus, consultaret, an vellet prophetare, vel non prophetare?

Item, idem B. Paulus ibidem dicit, etiam continentiam coniugalem esse donū Dei, & non dari omnibus: *Vnusquisq;* inquit, *donum suum habet ex Deo, & unus quidem sic, alius autem sic.* Peto igitur, qui non habet donum continentiae coniugalis, quid ager? num licebit ei fornicari? Respondebunt, non licere fornicari, quia etsi non habet donum continentiae, tamen habebit, si à Deo petat. Idem ego dicam de continentia virginali. Verba igitur Dei & Pauli aliter concordanda sunt. Deus loquitur de bono speciei, Paulus de bono indiuidui. Item, Deus loquitur pro eo tempore, quo mundus erat vacuus, Paulus pro eo, quo mundus est plenus. Denique, Deus loquitur de bono, quod refertur ad vitam temporalem, Paulus autem de bono, quod refertur ad vitam æternam, ut iam probabimus.

Est ergo TERTIA solutio, quod Paulus siue suadeat continentiam, siue non, solū illam laudet tanquam utilem ad aliud, nō autem ut per se Deo gratam & meritoriam; hanc autem utilitatem non eodem modo exponit? Nam LUTHERVS in Epithalamio non agnoscit aliam utilitatem quam temporalem, quia nimirū liberat à curis, & afflictionibus multis, quæ necessariò sunt annexæ Matrimonio: *Vult,* inquit, *S. Paulus hoc verbum spiritualiter intelligi, & sibi ait, bonū est homini mulierē non tangere, & hoc bonum non sit dictum de merito coram Deo, sicut hactenus textus ille etiā à S. Hieronymo est expositus, sed dictum est de temporali bono, commodo, & quiete in hac vita, quibus homo castus antecellit conjugatos, siquidem is, qui sine coniugio castè vivit, ab his molestus, & tribulationibus, quæ in matrimoniali statu sunt, liber est.*

At

At Melancthon in locis, cap. de castitate, Martyr in hunc locum Apostoli, & alij non solum hanc utilitatem temporalem agnoscunt, sed etiam aliquam spiritualem, quod nimirum qui vxore carent, expeditiores sunt ad orandum, predicandum, &c. Nos autem præter has duas agnoscimus tertiam, nimirum ad placendum Deo, & præmia maxima promerenda. Et quidem ad refellendum Lutherum sufficere debet, quod idem omnino senserat Iouinianus, quæ his verbis refertur AVGVSTINVS lib. de S. virginitate, cap. 13. *Vnde inquit, mirabiliter desipiunt, qui putant huius continentium bonum non esse necessarium propter regnum cælorum, sed propter præsens seculum, quod scilicet coniugia terrenis curis periculis, atque arduioribus distenduntur, quæ molestia virginibus continentibus caret; &c.*

At, inquiunt, Apostolus dicit: *arbitror hoc bonum esse propter præsentem necessitatem*, & infra: *Tribulationes tamen carnis habebunt huiusmodi.*

RESPONDEO, illud: *Propter præsentem*, vel, ut nos loquimur: *Instantem necessitatem*, non significare propter præsentem molestias fugiendas, sed propter temporis breuitatem quia Dominus propè est, & dies illi propinquant, de quibus dicitur: *Va prægnantibus, & Nutrientibus in illis diebus*, Mat. 24. ut exponit Hieronymus libro contra Heluidium, lib. 1. contra Iouinianum, & in epist. ad Eustochium de virginitate, & patet ex Apostolo hoc loco, qui quasi explicans quid sit præsens necessitas, ait: *Tempus breue est*, & rursus: *Præsentem enim figura huius mundi*. Illud autem: *Tribulationes tamen carnis habebunt huiusmodi*, intelligitur quidem de afflictione temporali, quam patiuntur coniugati, sed non ad eam solum fugiendam, docet Paulus bonam esse continentiam. Immo, ut pulchrè exponit Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, ne quis putaret, coniugatos esse quidem inferiores virginibus quantum ad spiritualia, sed tamen esse feliciores quantum ad carnalia, ideo addit eos etiam miseros esse quantum ad carnalia, & propterea nullam esse causam ambigendi, *sit ne melius continere an nubere.*

Iam verò contra Philippum, & Martyrè, sunt in hoc ipso capite duo vel tria loca. Primus est: *Mulier innupta, & Virgo cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, ut sit sancta.*

¶ Corpore, & spiritu. vbi Apostolus dicit virginatē esse sanctitatē corporis, & spiritus, & per eam nos placere Deo; sensus enim est, sicut mulier cōiugata cogitat, quomodo se pulchram cōseruet, vt sic placeat viro suo; sic virgo cogitat, quomodo seruet corporis integritatē, & sanctitatem, vt per eam placeat Deo. **HIERONYMVS** li. I. contra Iouin. hoc exponens: *Haec, inquit, Virginitas hostia Christi est, cuius nec mētem cogitatio, nec carnem libido maculauit.* vbi vides virginatē hostiam Dei nominari; proinde rem esse, qua colitur Deus, & quæ placet Deo.

SECUNDVS est: *Non est laqueum vobis iniiciam, sed ad id quod honestum est, & quod facultatem praebeat sine impedimento Dominum obsecrandi.* vbi Apostolus dicit, continentiam & per se honestam, ac decoram esse, & proinde Deo caram, & simul utilem ad aliud, id est, ad orandū sine intermissione.

TERTIVS est: *Beatorum autem erit si sic permanserit,* id est, vt exponit Ambrosius, dignior in futuro seculo.

Accedat **VLTIMO** Augustinus lib. de sancta virginitate, cap. 14. vbi sic ait: *Quoniam ad eunda est vita aeterna, in qua est quadam egregia gloria, non omnibus in aeternum daturis, sed quibusdam ibi tribuenda, cui consequenda non satis est liberatum esse à peccato, nisi ipsi liberatori voueatur aliquid quod non sit criminis non vouisse, sed vouisse ac reddidisse sit laudis, ideo ait Apostolus; Consilium autem do.*

OCTAVVM testimonium est 1. Cor. 9. quo toto capite Paulus conatur ostendere, se plus fecisse quàm sibi esset præceptum, & propterea singularem gloriam apud Deum meruisse; nam cum Dominus ordinasset iis, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere, Paulus maluit gratis Euangelium prædicare, & sic facere opus supererogationis: *Melius, inquit, est mihi mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet. Nam etsi euangeliz. auero, non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit. Vt enim mihi est, si non euangeliz. auero. Quae est ergo merces mea? Vt Euangelium predicans, sine sumptu ponam Euangelium.*

RESPONDET Petrus Martyr in commentario huius loci, Paulum non loqui de opere supererogationis, sed de opere debito coram Deo, licet non debito secundum iudicium hominum, & ideo etiam nomine gloriae vult intelligi gloria-

riationem coram hominibus, non coram Deo. tribunali. probat tripliciter. PRIMO, quia Paulus ait: *Melius est mihi mori, quam ut gloriam meam quis euacuet.* at pro opere non necessario, quale est supererogationis, nemo debet mori, sed solum pro necessario, ergo loquitur de opere necessario coram Deo; ex quo tamen sequitur gloriatio coram hominibus, qui illud opus iudicare possunt non necessarium.

SECUNDO, quia Paulus desperat de mercede nisi hoc opus faciat, ait enim: *Etsi euangeliz. auero non est mihi gloria, id est si predicauero accipiendo sumptus à populo, nihil lucrabor* unde sequitur: *Qua est ergo merces mea? Ut Euangelium predicans sine sumptu ponam Euangelium;* ergo loquitur de opere debito, quod nisi fiat, perditur tota merces.

TERTIO, quia dicit, ut non abutar potestate mea, & quod offendiculum ponam Euangelio Christi, At ab utraque potestate, & offendiculum ponere Euangelio, peccatum est. concludit Martyr, Apostolum Paulum grauius peccatum fuisse si accepisset sumptus à populo, quia hoc modo impediisset cursum Euangelij.

In hac explicatione duo sunt errores Martyris. PRIMUM quòd pro gloria, quam sibi tribuit Paulus, intelligit gloriatio coram hominibus, non coram Deo; nam in primis Aug. lib. de opere Monachorum, cap. 10. contrarium scribit his verbis: *Bonum est magis mihi mori, quam ut gloriam meam quis euacuet. Quam gloriam? nisi quam habere soluit apud Deum in Christo;* hæc Aug. ubi vide quàm apertè Martyr contradicat. DEINDE verbo Pauli apertè ostendunt, eum loqui de gloria apud Deum, id est, de merito cuiusdam excellentis gloriæ, quam expectabat ex opere isto supererogationis; nam infra, id quod vocauit gloriam, vocat mercedem: *Qua est ergo merces mea, &c.* At certè non expectabat Paulus mercedem ab hominibus, sed à Deo. Denique si Paulus gloriaretur coram hominibus quasi de opere debito, quod tamen re vera coram Deo debitum esset, falsò gloriaretur, quod quis dicat, nisi fortè aliquis Petrus Pseudomartyr?

SECUNDVS error est, quòd dicat Paulum peccatum fuisse, si accepisset sumptus à populo, & proinde opus eius fuisse debitum, non supererogationis; nam in primis Paulus in toto isto capite nihil aliud agit, quàm ut probet sibi licuisse viu-

viuere ex populi sumptibus; id enim probat. Primò exemplo aliorum Apostolorum. Secundò exemplis militum, Pastorum, Agricolarum. Tertio ex lege Mosis. Quartò ex Christi ordinatione. Quintò ex ipsa natura.

Præterea ita exposuerunt omnes Patres. CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Quæ, inquit, supra præceptum sunt, multa, secundum hoc dictum, mercedem consequuntur, quæ autem sub præcepto continentur, non itidem.* Ambrosius bis repetit Paulum sibi licita illicita fecisse. AVGVSTINVS li. de opere Monachorum, c. 5. *Audiuerat, inquit, stabularius, ad quem vulneratus ille perductus est, si quid amplius erogaueris, in reddendo reddam tibi: amplius ergo erogabat Paulus, qui suis, & ipse testatur, sumptibus militabat.* Denique Apostoli ceteri sumptus à populis accipiebant, ut hinc Paulus dicit, nec est verisimile eos peccasse, ergo nec Paulus peccasset accipiendo.

RESPONDET Martyr, non esse eandem rationem Pauli, & aliorum; nam alij non habuerunt Pseudoapostolos æmulos, ut habuit Paulus. At hoc nihil valet; nam alioqui non retè probaret exemplo aliorum Apostolorum B. Paulus, se potuisse ali à populo. Responderi enim potuisset, non esse eandem rationem aliorum Apostolorum, & suam. deinde Paulus non abstinuit ab accipiendis sumptibus propter Pseudoapostolos, sed ne grauaret populos, ut ipse dicit 1. Thess. 2. & 2. Thess. 3. Immo propter Pseudoapostolos debuisse potius accipere sumptus. Illi enim de hoc Paulum accusabant, ut Caiet. bene animaduertit, quòd Paulus non videretur verus Apostolus, cum non viueret more aliorum Apostolorum: quocirca ille in toto isto capite probat se esse verum Apostolum, & se posse accipere sumptus si vellet.

AD PRIMUM argumentum dico, falsum esse, non licere mori pro opere supererogationis; quot enim sacrae virgines occisæ sunt, quia nuptias recusauerunt?

AD SECUNDVM respondet Anselmus in hunc locum, Paulum desperare de gloria, si solum euangelizet propter alimenta temporalia. possumus secundò & melius dicere, Paulum, cum ait: *Si euangeliz auero non est mihi gloria, &c.* non desperare de gloria simpliciter, sed de gloria quadam singulari, quæ debetur operi supererogationis, ut exponit Chrysostomus.

Ad

Ad TERTIUM dico cum Chrysoftomo hom. 8. de peccantia, & cum Oecumenio & Theophylacto in hunc locum Paulum accepisse nomen abusus pro vehementi vsu; vult enim dicere, ne quantum possum vtar potestate mea. Non est hoc nouum; nam alij etiam auctores tum sacri, tum profani vtuntur hac voce in bonam partem. Tria enim significat vox *καταχρημασι*, & Latinè, abutor. Primo, vti re qua contra eius institutionem, & hoc malum est. Secundo, vti præter institutionem, & hoc non est malum; vnde est figurata *καταχρησις*. S. Paulinus epist. II. ad Seuerum: *Itaque, in prompto filij Imperatoris assensu mater Augusta patet ad opera sancta thesauris toto abusa fisco est.* Tercio, vti simpliciter, vt apud Platonem, epist. 8. & alios auctores.

Quod autem ait: *Ne quod offendiculum ponam*, dico offendiculum non significare scandalum, sed interruptum est enim Græcè *ἐγκοπὴ*, metuebat enim Paulus, vt auariorum, ne deberent alere concionatores, ab Euangelio retardarentur; hic autem metus poterat communis esse cum ceteris Apostolis, qui tamen hoc nõ obstante, sumptus à populo capiebant. Ex quo intelligimus non fuisse peccatum accipere sumptus à populo, etiamsi inde sequeretur retardatio cursus Euangelij; nam illa retardatio non oritur culpa Apostolorum, qui vtebatur iure suo, sed culpa auditorum: tamen B. Paulus maluit pati famem & labores quàm vt villo modo Euangelij cursus retardaretur.

Adde postremò, quòd si illa verba: *Vt non abutar potestate mea*; & illa: *Ne offendiculum ponam*, significarent Paulum peccatum fuisse, si à populo sumptus accepisset, sequeretur eum non potuisse apud homines gloriari tanquam de opere indebito; nam si ipse dicit se debuisse illud facere, idque hominibus dicit, quomodo gloriatur se fecisse opus indebitum? ergo Petrus Martyr secum ipse pugnat, dum docet, Paulum gloriari apud homines de opere indebito; & tamen inducit eundem Paulum dicentem, se debuisse illud opus facere, & peccatum nisi fecisset.

NONVM testimonium est Apocal. 14. vbi legimus: *Nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia; hi sunt qui cum mulieribus non sunt conuincti.*

*Abusus tripliciter
hic fuit*

Virgines enim sunt, & sequuntur agnum, quocumq; ierit. Ex quo testimonio apparet, singulare præmium habere virgines, quando quidem canunt canticum, quod nulli alij Beatorum canere possunt.

RESPONDENT Magdeburg. Cent. 1. lib. 2. cap. 4. col. 454. hunc locum debere intelligi mysticè de iis, qui non sunt maculari idololatria, quæ vocatur fornicatio Babylonis, meretricis magnæ.

AT CONTRA; nam in primis Ioannes indicat paucos quosdam fuisse istos virgines, qui soli canticum illud dicere poterunt; pauci enim sunt centum quadraginta quatuor millia, si cum illa turba magna Sanctorum comparentur, quæ præ multitudine numerari non poterat, quam idem Ioannes vidit Apoc. cap. 7. At maior pars Sanctorum immunis fuit ab idololatria, ut notum est. Præterea Ioannes non diceret, cum mulieribus non sunt coinquinati, sed cum muliere, si intelligeret de fornicatione Babylonis.

Denique Patres de veris virginibus exponunt, Primasius, Beda, Oecumenius, & Anselmus in hunc locum; Hier. lib. contra Heluidium in fine; Greg. 3. parte pastoralis, cap. 29. & AVGVSTINVS de S. virginitate, cap. 27. & sequentibus, qui inter cetera sic ait, cap. 29. Videbit vos cetera multitudo fidelium, quæ Agnum ad hoc sequi non valet: Videbit nec inuidebit, & collatando vobis, quod in se non habet, habebit in vobis; nam & illud canticum novum, proprium vestrum, dicere non poterit, audire autem poterit, & delectari vestro tam excellenti bono, sed vos qui & dicetis, & audietis, quia & hoc quod dicetis, à vobis audietis, felicius exultabitis, iucundiusq; regnabitis. Hæc de Scripturis.

CAPVT X.

Idem asseritur exemplis.

SECUNDO probatur exemplis primitiæ Ecclesiæ; Nam constat mox initio nascentis Ecclesiæ plurimos cœpisse colere continentiam, & vitam communem, rebus omnibus diuidentis, quod in Testamento veteri rarissimum fuerat. Nec potuit eius novitatis alia esse causa, nisi prædicatio Christi, & Apostolorum.

QQ 9

Actor. 4.